

Inhoudsopgave

Voorwoord

1 Organisatie

- 1.1 Bestuur
- 1.2 Beleid
- 1.3 Personeel
- 1.4 Gebouw
- 1.5 Automatisering/ICT
- 1.6 Financiën

2 Dienstverlening en publieksbereik

3 Publieksactiviteiten en educatie

- 3.1 Historische verenigingen
- 3.2 Herdenking Hoornse Taartarrest
- 3.3 Lezingen
- 3.4 Rondleidingen
- 3.5 Tentoonstellingen
- 3.6 Zet je buurt op de kaart
- 3.7 Historisch Informatie Punt
- 3.8 Publicaties
- 3.9 Voorouderspreekuur
- 3.10 Maatschappelijke stage

4 Acquisitie

- 4.1 Overheidsarchieven
- 4.2 Particuliere archieven
- 4.3 Bibliotheek
- 4.4 Beeld en geluid
- 4.5 Overige collecties

5 Materieel beheer 21

6 Toegankelijk maken 22

- 6.1 Inventarisatie 22
- 6.2 Nader toegankelijk maken/digitalisering 23
- 6.3 Bibliotheek 24
- 6.4 Beeld en geluid 25

7 Inspectie 26

8 De archiefdienst 50 jaar geleden, een greep uit het jaarverslag van 1960 28

8 Vrienden van het Westfries Archief 30

9 Feiten en cijfers 31

18

- 18
- 18
- 18
- 19
- 20

Voorwoord

“Oud” is een rekbaar begrip. Nog niet zo lang geleden brachten gemeenten hun archieven pas na vijftig jaar over naar een openbare archiefdienst. In 1995 is die termijn drastisch verkort. Archiefbescheiden worden sindsdien al na twintig jaar “geschiedenis”. Van verenigingen en andere particuliere instellingen krijgt het Westfries Archief geregeld nog recenter materiaal in bewaring.

Het bewaren van al deze archieven en collecties is vanouds onze primaire taak. Achter de dikke muren van onze depots liggen ze veilig opgeslagen. Geschiedenis is daar tastbaar aanwezig. Deelnemers aan rondleidingen in onze bewaarplaats spreken vaak vol ontzag van het binnentreden in het Heilige der Heiligen.

Onze belangrijkste andere hoofdtaak is juist het beschikbaarstellen van al die “verborgen” bronnen. De vertrouwde studiezaal blijft een belangrijke ontmoetingsplek. Het internet zal daar echter steeds meer voor in de plaats komen. Het spectaculair gestegen aantal raadplegingen van onze website toont aan dat de digitale bezoekers al veruit in de meerderheid zijn. Om onze dienstverlening op internet te verbeteren zijn we eind 2011 gestart met de bouw van een nieuwe website. Wij hopen deze in de loop van 2012 te lanceren, zes jaar na de oplevering van de oude website.

In de juridische wereld gebruikt men zaken met een langere houdbaarheidstermijn. Het Westfries Archief en de gemeente Hoorn herdachten in 2011 onder ruime belangstelling van de media de 100ste verjaardag van het bekende Hoornse Taartarrest. Deze principe-uitspraak van de Hoge Raad, over een moord met een vergiftigde taart, wordt in de rechtszaal nog geregeld aangehaald. Honderden belangstellenden woonden op 28 oktober de officiële herdenking in de Hoornse Noorderkerk bij. In de kerk waren originele processtukken te zien, zoals de verpakking van de taart. Zo kwamen geschiedenis en actualiteit dicht bij el-

> Op 13 april 2012 onthulde wethouder Peter Westenberg voor het oude gemeentehuis in de Nieuwstraat in Hoorn een tegel met QR-code, die verwijst naar een tekst over het taartarrest (foto Theo Kwakman)

kaar en bewees het Hoornse Taartarrest zijn reputatie als “levend rechtsmonument”.

Over deze en andere zaken kunt u lezen in dit jaarverslag.

Jan de Bruin, waarnemend directeur Westfries Archief

1.1 Bestuur

Het Westfries Archief is een gemeenschappelijke regeling waarin sinds 1974 de West-Friese gemeenten deelnemen om gezamenlijk invulling te geven aan hun wettelijke taken ten aanzien van archiefbeheer. Bij aanvang waren er dertien aangesloten gemeenten. Vanaf 1 januari 2011 bedraagt het aantal deelnemers nog zeven.

Vanwege de vermindering van het aantal gemeenten hebben de betrokken gemeenten besloten om van alle gemeenschappelijke regelingen in oostelijk West-Friesland, waaronder het Westfries Archief, dagelijks en algemeen bestuur in elkaar te schuiven om zodoende de betrokkenheid van de deelnemende gemeenten te vergroten.

> Plattegrond van ons werkgebied naar de situatie per 1 januari 2011

Op 1 januari 2011 bestond het bestuur uit: de heer R.J.H. van der Riet (Drechterland), de heer J. Baas (Enkhuizen), de heer R. Tonnaer (Hoorn, voorzitter), mevrouw L. Sipkes (Koggenland), de heer D. Kuipers (Medemblik), de heer G.J. Nijpels (Opmeer) en mevrouw L. Groot (Stede Broec). Secretaris is de heer D. Dekema, directeur van het Westfries Archief.

Om de bestuurders en de gemeenteraadsleden van de aangesloten gemeenten nader kennis te laten maken met het Westfries Archief, nodigen we de gemeenten uit om een werkbezoek te brengen aan het Westfries Archief. In 2011 bracht de raadscommissie van de gemeente Hoorn een bezoek aan het Westfries Archief. Hierbij besteedden we aandacht aan de taken die het Westfries Archief namens de gemeente uitvoert, geïllustreerd met bijzondere stukken uit de Hoornse archieven. Ook kwamen het beleidsplan en de kansen en bedreigingen voor modern archiefbeheer als gevolg van de digitalisering golf aan de orde.

1.2 Beleid

In 2010 heeft het Algemeen Bestuur het beleidsplan vastgesteld. De speerpunten in het plan zijn kennis en expertise op het gebied van de digitale duurzaamheid te ontwikkelen en het publieksbereik te vergroten. Beide punten sluiten aan op ontwikkelingen die gaande zijn binnen alle betrokken gemeenten en ze brengen gemeentelijke administratie en archiefdienst dichter bij elkaar.

Het beleidsplan dient als uitgangspunt voor het beleid voor de komende jaren. In 2011 maakten we een begin met de uitvoering van het beleidsplan. Dat heeft ook tot resultaten geleid. Het digitale bereik van onze archieven en collecties is enorm toegenomen (zie paragraaf 1.5 en hoofdstuk 2). Daarnaast stelden we een informatieplan op, een nadere uitwerking waarin we de ambities uit het beleidsplan vertalen naar concreet informatiebeleid en projecten. Het verduidelijkt de ketenrelatie tussen ge-

meenten en het Westfries Archief. Het informatieplan toont de noodzaak aan van maatregelen voor het behoud van digitale informatie op de langere termijn. Uiteindelijk zal dit uitmonden in een digitaal depot waarvan gemeenten en Westfries Archief gebruik maken. Uitgangspunt bij het opstellen van het informatieplan was dat vooral in samenwerking met de gemeenten te doen. Daarvoor organiseerden we voor de gemeenten enkele workshops en brachten we een werkbezoek aan het digitaal depot van het stadsarchief Rotterdam.

In het informatieplan zijn 27 projecten gedefinieerd. Wat opvalt: projecten zijn sterk met elkaar verweven als gevolg van de digitalisering. Het wordt steeds duidelijker dat door de informatisering en automatisering de werkprocessen bij de gemeenten en Westfries Archief nauw met elkaar verbonden zijn. Dat heeft enerzijds tot gevolg dat voordelen van automatisering die ontstaan aan het begin van het traject, ook voordelige gevolgen hebben aan het einde van het traject. Maar juist daarom moeten alle betrokken partijen vanaf het begin rekening houden met de latere levensfasen. De genoemde projecten zijn in grote mate met elkaar verbonden en van elkaar afhankelijk. Het is daarom belangrijk om in de uitvoering deze samenhang te laten bestaan.

Tegelijkertijd biedt de verdergaande digitalisering kansen om het publieksbereik sterk uit te breiden. De doelgroepen van het archief, gemeenten en burgers, zullen straks een groot deel van hun informatie op afstand kunnen vinden. Om dat mogelijk te maken, gaat de website geheel op de schop. De nieuwe website zal zich ontwikkelen tot een essentieel onderdeel van de infrastructuur in de communicatie tussen het archief en zijn gebruikers.

In deze nieuwe omgeving vindt de communicatie met de gemeente interactief plaats. En aan de andere kant helpen grote groepen vrijwilligers ons op afstand om de collecties verder te

ontsluiten. Het bereik van historische informatie wordt hiermee veel beter gedeeld en benut en voorziet daarmee in een bestaande en groeiende behoefte.

Om in de bovengenoemde ontwikkelingen die overall om ons heen plaatsvinden mee te kunnen komen, is een verdere professionalisering van het regionaal historisch centrum noodzakelijk. Het Westfries Archief hoeft niet voorop te lopen. Maar de dienst moet wel in staat zijn tijdig in te kunnen spelen op veranderingen. Daarvoor is kennis in eigen huis nodig. Er is sprake van een leerproces waarin alle spelers, gemeenten en archiefdienst, hard nodig zijn. Alleen dan is een kwalitatief goede en betaalbare oplossing haalbaar.

1.3 Personeel

In het beleidsplan stellen we dat om de kwaliteit van de informatievoorziening van een gemeente te kunnen waarborgen en de archiefwettelijke taken ten aanzien van (digitaal) duurzaam archiefbeheer te vervullen, een herschikking van taken en competenties en uitbreiding van de personeelsformatie noodzakelijk is. Dit gegeven is nader uitgewerkt in het informatiebeleidsplan 2012-2014 dat in juni 2011 door het Algemeen Bestuur werd vastgesteld. Het bestuur onderschrijft de te krappe formatie. Gelet echter op de ombuigingstaakstelling (zie paragraaf 1.6) zijn er echter geen mogelijkheden voor formatie-uitbreiding. Voor de uitvoering van het beleidsplan zullen we gebruik maken van tijdelijke krachten. Daarnaast beperken we de inventarisatie van archieven tot een minimum en deze formatieruimte zetten we in voor innovatie.

Ook in 2011 was mevrouw Marianne Weits op detacheringbasis werkzaam vanuit de gemeente Haarlem. Zij werkte aan projecten die een gevolg zijn van de vaststelling van het informatiebeleidsplan.

Organisatie

In januari trad mevrouw Annemieke Adema in dienst als nieuwe archiefinspecteur. Zij werkt sindsdien samen met archiefinspecteur Rinus van der Star, die in de loop van 2012 met FPU zal gaan. Een “warme” overdracht van deze belangrijke taak is op deze manier gewaarborgd.

> Annemieke Adema, in 2011 benoemd tot inspecteur bij het Westfries Archief

In december namen we na een dienstverband van ruim 31 jaar afscheid van de heer Pim Briefffies. Van 1978-2000 gaf hij leiding aan de Archiefdienst Westfriesse Gemeenten, de laatste 11 jaar hield hij zich bezig met de inventarisatie van gemeentelijke archieven. De heer Briefffies werd bij zijn afscheid onderscheiden met de bronzen legpenning van de gemeente Hoorn.

> Wethouder Roger Tonnaer speldt scheidend archivaris Pim Briefffies het draaginsigne op dat hoort bij de hem toegekende legpenning van de stad Hoorn

1.4 Gebouw

In 2006 namen we de nieuwbouw aan de Blauwe Berg in gebruik. Het Westfries Archief voldoet daarmee aan alle eisen die de wet stelt aan een goed (papieren) archiefbeheer.

De geklimatiseerde depots bieden ruimte aan 9 strekkende kilometer historische documenten, foto's, prenten, kaarten, tekeningen, films en geluidsdragers. Dat is voldoende voor de aanwas van archieven in de komende jaren.

Met de gemeente Hoorn, eigenaar van het pand, is afgesproken dat er met ingang van 2009 een huur- en serviceovereenkomst afgesloten zou worden om de exploitatie van het pand efficiënt, effectief en transparant te regelen conform de afspraken van de Gemeenschappelijke Regeling. Deze overeenkomst is ook in 2011 echter nog niet tot stand gekomen. Het bestuur van het Westfries Archief heeft aan de gemeente Hoorn gevraagd om aandacht te besteden aan de totstandkoming van een passende overeenkomst. Hier is in de tweede helft van het jaar hard aan gewerkt. Complicerende factor hierbij is de ombuigingstaakstelling ook op dit onderdeel van de kosten (zie paragraaf 1.6). De overeenkomst zal naar verwachting in 2012 ondertekend kunnen worden.

> De vlaggen van het Westfries Archief

> Camerabeveiliging rond het Westfries Archief

Vandalisme

Sinds de ingebruikneming werd het nieuwe gebouw een aantal keren beschadigd door vandalen. De leegstand van het naastgelegen, voormalige Missiehuis trekt dit kennelijk aan. In 2011 is uiteindelijk besloten om het Westfries Archief ook van buiten-camera's te voorzien, zodat een extern beveiligingsbedrijf 24 uur per dag permanent toezicht kan houden. Sindsdien hebben zich geen incidenten meer voorgedaan. Overigens heeft het Missiehuis nog altijd geen nieuwe bestemming. De sociale controle op dit gedeelte van de Blauwe Berg laat daarom nog te wensen over.

1.5 Automatisering/ICT

Voor het beheer en ontsluiten van de archieven en collecties maken we gebruik van het programma Mais-Flexis. Hierin zijn niet alleen de archieven, maar ook de bibliotheek en de collectie beeld en geluid ondergebracht. Het Westfries Archief heeft een duidelijke keuze gemaakt om voor zover mogelijk alles in één applicatie onder te brengen. De implementatie, controle en het functioneel beheer van het systeem vergt structureel steeds meer tijd en middelen. In het informatieplan wordt hier de nodige aandacht aan besteed.

1.6 Financiën

De begroting 2012 werd op 27 juni 2011 door het Algemeen Bestuur goedgekeurd.

In de eerste helft van het jaar stelden we een informatiebeleidsplan op. Dit plan is een gedetailleerde uitwerking van het beleidsplan uit 2010.

Uitvoering van beide plannen kost geld. Niet uitvoeren zou tot gevolg hebben dat het Westfries Archief op beslissende punten een achterstand oploopt ten aanzien van zijn dienstverlenende, beheerende en adviserende rol namens de aangesloten gemeenten. De digitalisering van de overheid en maatschappij zal niet even pas op de plaats maken om te wachten op het Westfries Archief.

Het bestuur is zich bewust van het feit dat de doelstellingen van het informatiebeleidsplan noodzakelijk zijn om het Westfries Archief voor te bereiden op de omschakeling van papier naar digitaal. Tegelijkertijd zijn de middelen beperkt en is aan het Westfries Archief ook een ombuigingstaakstelling opgelegd van 10 procent.

Het bestuur heeft bij de behandeling van de begroting 2012 een notitie besproken over de invulling van het informatiebeleidsplan en de ombuigingstaakstelling. Om deze te realiseren is het van groot belang dat alle betrokkenen, in het bijzonder het Westfries Archief en centrumgemeente Hoorn, in goed overleg een uiterste inspanning leveren. Daarbij is ook de keuze gemaakt om de ontwikkeling van de educatieve projecten, één van de speerpunten in het beleidsplan, te schrappen. Hoe jammer dit ook is, maar met de beschikbare middelen is dit niet mogelijk.

Voor de financiering van het plan maken we gebruik van de inzet van de incidentele middelen. Een gedeelte van de algemene reserve wordt ondergebracht in twee afzonderlijke bestemmingsreserves; een voor de uitvoering van het informatiebeleidsplan (351.000 euro) en een voor het digitaliseringplan (159.000 euro). Door de ombuigingstaakstelling zullen we ook structureel moeten bezuinigen op de uitgaven terwijl we tegelijkertijd middelen moeten vrijmaken voor de structurele kosten die de uitvoering van het informatiebeleidsplan met zich meebrengt. Het bestuur is zich ervan bewust dat in de begroting geen millimeter speling meer zit. Dit betekent dat nieuwe tegenvallers of ombuigingen direct gevolgen hebben voor de uitvoering van de projecten en/of de dienstverlening.

Dienstverlening en publieksbereik

Tussen 1949 en 1960 lagen de bezoekersaantallen zeer laag: 9 onderzoekers in 1949, oplopend tot 23 in 1960. Toegegeven: dit waren alleen de cijfers van het Gemeentearchief Hoorn dat toen onder leiding stond van archivaris Mulder. Zie de bijdrage 'De archiefdienst 50 jaar geleden, een greep uit het jaarverslag van 1960' op pagina 28. Destijds moesten belangstellenden blijkbaar genoeg nemen met een krap bemeten en waarschijnlijk stoffig plekje op de tocht. Hoe anders is dat tegenwoordig...

In 2011 konden we maar liefst 3.775 bezoekers in onze studiezaal verwelkomen. Een kleine stijging van 127 belangstellenden oftewel 5% ten opzichte van 2010 (3.648). En dat terwijl bij de meeste archiefdiensten steeds minder mensen letterlijk over de vloer komen.

Explosieve stijging digitale bezoeken

Er vindt een verschuiving plaats in het gebruik van de archieven en collecties. De landelijke tendens is dat het aantal fysieke bezoekers af zal nemen en tegelijkertijd het aantal digitale bezoekers sterk toeneemt.

Deze trend is ook zichtbaar bij het Westfries Archief. Het aantal digitale bezoekers nam in 2011 voor het derde achtereenvolgende jaar toe. Wij mogen zelfs wel stellen dat de groei van

> De geografische spreiding van de bezoekers van www.westfriesarchief.nl; vanuit de donker getinte landen wist men onze website te vinden.

het digitale gebruik van de West-Friese archieven explosief is. Het aantal bezoeken aan onze website verdubbelde ruim, van 125.000 naar 263.000. Ook andere factoren, zoals de tijd die mensen op de website doorbrengen, namen toe.

Sterker nog was de stijging van het gebruik van de website www.archieven.nl. Op deze site worden de toegangen op de archieven en collecties van het Westfries Archief gepubliceerd, samen met die van meer dan 70 andere archiefdiensten. In totaal bevat deze database 70 miljoen archiefbeschrijvingen (vorig jaar nog 30 miljoen).

Het Westfries Archief heeft inmiddels ruim 2.000 toegangen gepubliceerd. De groei van het gebruik hiervan is spectaculair. Van 62.500 zoekacties in 2010 naar 800.000 zoekacties in 2011. En van 200.000 bekeken pagina's naar 1.800.000 pagina's. Natuurlijk is het niet zo dat elke zoekactie het gezochte resultaat oplevert. Maar het bereik en gebruik van de West-Friese archieven is enorm toegenomen.

Dit komt mede omdat wij onze nadere toegangen op personen, veelal door onze vrijwilligers gemaakt, via www.archieven.nl ter beschikking stellen. In 2011 zetten we ongeveer 300.000 gegevens online. Zie ook paragraaf 6.2.

De meest geraadpleegde toegangen waren die op de oude stadsarchieven van Enkhuizen en Hoorn. In 2011 plaatsten we de toegang op de hinderwetvergunningen van Medemblik op de website. Dat voorzag duidelijk in een behoefte. In de lijst van meest geraadpleegde archieven kwam dit bestand met stip binnen op de vierde plaats.

Het aantal fysieke bezoeken nam tegen de landelijke trend in toe met bijna 5% naar 3.775. Het merendeel van deze bezoekers

Westfries Archief

Vrijwilligers, bezoekers en medewerkers komen in de stukken die zij raadplegen nogal eens onleesbare woorden of zinnen tegen. Na lang staren, vergelijken en proberen kan een verfrissende blik de oplossing bieden. Elke maand wordt er een nieuw leesprobleem op onze weblog geplaatst. Denkt u de oplossing te weten? Plaats dan een reactie onder het bericht.

Leesprobleem van de maand december

Leesprobleem van de maand (december 2011)

Het leesprobleem van de maand december komt uit DTB Enkhuizen 46. Dit is een register van huwelijksaankondigingen in Enkhuizen in de periode 1630-1639.

Op 16 november 1635 staat het volgende leesprobleem:

Labels: Aankondigen (1) enen (1) begraaftboeken (3) Berkhoud (2) Droningen (1) Doopboek (1) Doopboeken (2) Enkhuizen (9) geboorte (1) Hoom (3) huwelijksaankondigingen (7) Huwelijksaankondigingen (3) notariaat (1) overlijden (1) Overlijden (1)

AANKONDIGEN **BLOGARCHIEF**

is afkomstig uit West-Friesland - waaronder een opvallend groot aantal uit de gemeente Heerhugowaard! - en Nederland. Maar daarnaast brachten belangstellenden uit landen over de hele wereld een digitaal bezoek aan het Westfries Archief. Ook de speciale website www.oudsteaandeel.nl, gewijd aan het oudste aandeel ter wereld (dat in het Westfries Archief wordt bewaard), bleek zeer populair, vooral de Engelstalige versie (www.worldsoldestshare.com).

Het publieksbereik van het Westfries Archief zal naar verwachting in de komende jaren nog flink toenemen door het aanbieden van gedigitaliseerde bronnen op het Internet. We zijn flink op weg om onze achterstand op dit terrein in te lopen.

In 2011 ronden we de digitalisering van de meest geraadpleegde bestanden af. Het gaat hierbij om onder meer de Burgerlijke Stand, Bevolkingsregisters en de Doop-, Trouw- en Begraafboeken. In totaal lieten we 2.500.000 documenten digitaliseren. In de loop van 2012 zullen we deze op Internet plaatsen. De realisering van het project zal dus nog geruime tijd in beslag nemen.

Kwaliteitsmonitor 2011, de conclusies

In september 2011 nam het Westfries Archief wederom deel aan de kwaliteitsmonitor voor archieven. Dit landelijke onderzoek naar de tevredenheid van onze klanten wordt eens in de twee jaar gehouden. 230 bezoekers van het Westfries Archief vulden de vragenlijst in (de meesten digitaal), meer dan twee keer zo veel als in 2009. Zij waardeerden ons met een 7,6. Dat is een ver-

Dienstverlening en publieksbereik

betering ten opzichte van 2009 (7,3), maar nog wel iets (0,1) onder het landelijk gemiddelde. De resultaten van het onderzoek werden door de medewerkers verder onderzocht en uitgewerkt. Bezoekers hebben in het algemeen veel waardering voor het openbare archiefwezen. De laatste jaren komen onze klanten echter steeds minder "in huis", en zien we een toenemende verschuiving naar internet. Diverse reacties gingen over slechte vindbaarheid van informatie op de website. Deze klacht speelt bij veel archiefdiensten. Dit punt wordt meegenomen bij de bouw van onze nieuwe website, waarvan de aanbesteding eind 2011 is afgerond. De website wordt in 2012 gebouwd en opgeleverd. Vanzelfsprekend staat verbetering van de zoekmogelijkheden hoog op ons lijstje van aandachtspunten. De behoefte van onze bezoekers aan meer genealogische gegevens op de website is onverminderd groot. Het Westfries Archief gaat in 2012 door met het publiceren van indexen.

Veel mensen klaagden over de slechte bereikbaarheid van het gebouw door de plaatsing van hekken; de afsluiting van het Keern; het uitblijven van de toegangsweg vanaf de Westfriese Parkweg (veroorzaakt door stagnatie van de ontwikkelingen rond het voormalige Missiehuis); en het ontbreken van adequate bewegwijzering. Dit nemen we opnieuw met de gemeente

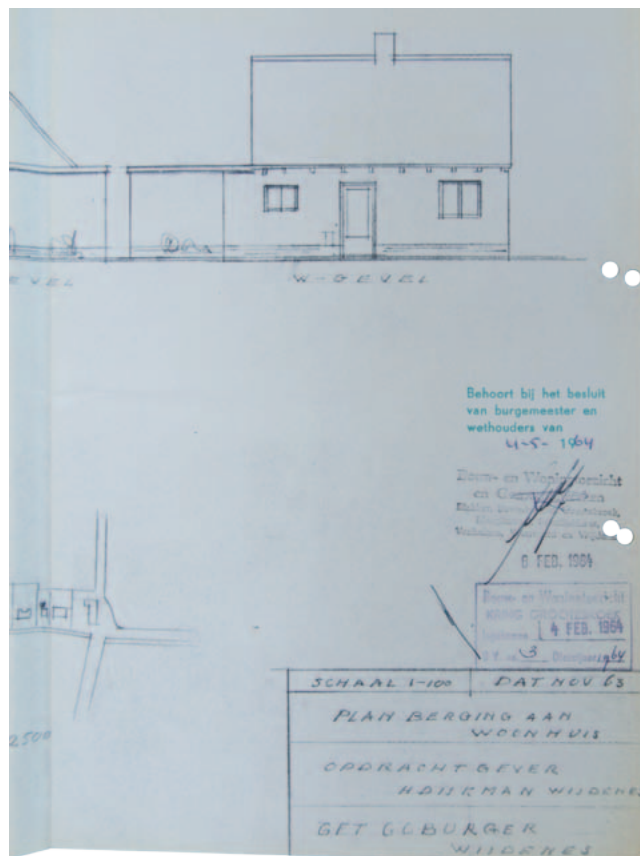
> Het voormalige missiehuis van de paters Mill Hill in desolate toestand

Hoorn op. Andere klachten konden we meteen oplossen, zoals de bezoekers in de studiezaal wijzen op het bestaan van de zonwering en de extra mogelijkheden van de leesapparaten.

Veel bezoekers van het Westfries Archief zijn op zoek naar gegevens van hun huis. Dat er van de vaak kwetsbare bouwtekeningen geen fotokopieën gemaakt mogen worden, vindt men vaak jammer. Wij gaan onderzoeken of hier een oplossing voor is.

> Detail van een bouwtekening uit de collectie bouwvergunningen van de voormalige gemeente Wijdenes over de periode 1922 - half 1970

Nieuwe website

Een groot project uit het informatiebeleidsplan is de vernieuwing van de in 2006 gebouwde website. Het gebruik van digitale informatie is sterk toegenomen. De nieuwe website is van belang voor het vergroten van het publieksbereik en het verbeteren van de samenwerking met alle doelgroepen. Het is de basis voor ketensamenwerking met de aangesloten gemeenten.

In 2011 is vooronderzoek gedaan bij andere archiefdiensten op welke manier de nieuwe website het beste gebouwd en ingericht zou kunnen worden. Het Westfries Archief wil voldoen aan de eisen voor een toegankelijke overheidswebsite en maakt daarvoor gebruik van:

- de webrichtlijnen van de overheid;
- open standaarden;
- open source software.

Door de webrichtlijnen toe te passen, kunnen gebruikers de website makkelijk bereiken, doorzoeken en er in navigeren. Het maakt bijvoorbeeld geen verschil welke browser of computer ze gebruiken. De website is daarnaast toegankelijk via mobiele media zoals een mobiele telefoon of tablet.

Open standaarden zorgen ervoor dat organisaties op eenvoudige wijze digitale informatie kunnen uitwisselen. Zowel onderling als met burgers en bedrijven. Net als open standaarden is open source software belangrijk om meer openheid in ICT-systemen te realiseren.

De term 'open source software' betekent dat de broncode waarin de software is geschreven vrij beschikbaar is. Iedereen kan de broncode lezen, voor eigen gebruik aanpassen en verspreiden. Bij 'gesloten source' software is de gebruiker afhankelijk van de oorspronkelijke leverancier en heeft hij zelf geen toegang tot de broncode. Uiteraard kunnen alleen de webbouwer en de beheerder(s) bij het Westfries Archief straks de website muteren.

Het Westfries Archief wil meer bezoekers en ook nieuwe bezoekers aantrekken. Eén doelgroep bestaat uit de gemeenten waarvoor het Westfries Archief werkt. De doelgroepen zijn duidelijk omschreven, net als de informatiebehoefte(n) van die doelgroepen.

Op basis van het vooronderzoek is een programma van eisen gemaakt. Daarin worden twee fasen van ontwikkeling geschetst. Fase een is het vervangen van de huidige website door een specifieke archiefwebsite met een aantal vernieuwingen. Fase twee is gericht op het maken van een virtuele studiezaal waarbij ook scanning-on-demand mogelijk wordt.

Er is een aanbesteding gedaan bij vijf leveranciers die ontwikkelen met open source software. Uiteindelijk is gekozen voor leverancier De Ree die ook ons archieveninformatiesysteem Mais-Flexis levert en de website www.archieven.nl beheert. Probleemloze integratie van alle functionaliteiten van Mais-Internet is hiermee gewaarborgd. In 2012 is de nieuwe website operationeel.

Web 2.0

In 2011 rondde een aantal medewerkers van het Westfries Archief de cursus 23-Archiefdingen af. In deze digitale cursus raakten de medewerkers bekend met onderwerpen als RSS, bloggen, tagging, wiki's en twitter. Een aantal van de behandelde web 2.0 toepassingen hebben we meteen in praktijk gebracht.

Nieuw in 2011 was bij voorbeeld het leesprobleem van de maand op de website. De vrijwilligersgroep bracht iedere maand een leesprobleem uit de Doop-, Trouw- en Begraafboeken naar voren. Bezoekers konden hun zienswijze via een weblog plaatsen en discussiëren over het uiteindelijke antwoord. Alle twaalf leesproblemen uit 2011 werden op deze manier opgelost. Per maand raadpleegden ongeveer 200 mensen de weblog.

In 2011 experimenteerden we ook met twitter. We kondigden alle nieuwsberichten op de website aan op twitter. Ook was de berichtgeving over de Hoornse Taart te volgen op twitter. Het aantal volgers van @wfarchief steeg naar 221.

Publieksactiviteiten en educatie

3.1 Historische verenigingen

Er waren geregeld contacten met de stichtingen en verenigingen in de regio. Een van de laatste witte vlekken in oostelijk West-Friesland werd in 2011 opgevuld. Onder de vlag van de "Stichting Dorpsfonds Berkhout 1965" werkt de "Historische Kring Berkhout Bobel Dyck".

Voor het eerst sinds jaren werd geen regiobijeenkomst voor historische verenigingen gehouden. Cultureel Erfgoed Noord-Holland (CENH), dat de bijeenkomsten organiseerde, liet weten dit vanwege bezuinigingen voortaan niet meer te kunnen doen. Het Westfries Archief onderzoekt samen met het Westfries Genootschap mogelijkheden om de regiobijeenkomst nieuw leven in te blazen.

3.2 Herdenking Hoornse Taartarrest

In oktober 2011 herdachten de gemeente Hoorn en het Westfries Archief de 100ste verjaardag van het zogeheten Hoornse Taartarrest. Dit is een beroemde principe-uitspraak van de Hoge Raad der Nederlanden van 19 juni 1911 vanwege een moordzaak in Hoorn over de toepassing van het principe van "voorwaardelijk opzet". Het arrest is nog altijd van grote betekenis en is dan ook verplichte studiekost voor iedere student Nederlands recht.

Rondom de herdenking organiseerden we diverse activiteiten. Toevallig viel de honderdste verjaardag van het Taartarrest samen met Vaderdag. En een andere merkwaardige speling van het lot: in het vroegere woonhuis van de moordenaar is nu de Engelse tearoom Gumbletons gevestigd. In samenwerking met de eigenaars werd speciaal voor kinderen een wedstrijd taartversieren voor vader georganiseerd. Zo'n vijftig kinderen, in leeftijd variërend van 3 tot 14 jaar, deden hier aan mee.

> Taartversierwedstrijd voor kinderen in het kader van de feestelijkheden rond het 100-jarig bestaan van het Hoornse Taartarrest

Op 13 oktober werd in samenwerking met VMBO Newton een taartenbakwedstrijd georganiseerd. De hoofdprijs: een masterclass van de Hoornse sterrenkok en jurylid Constant Fonk. De winnaars zullen hem tevens assisteren tijdens een gala op 9 juni 2012 ten bate van inloophuis Pisa voor kankerpatiënten en hun familieleden.

Op 28 oktober volgde de officiële herdenking van het Taartarrest in de Hoornse Noorderkerk. 's Ochtends vond een try-out plaats met leerlingen van VMBO Newton. Het middagprogramma was bedoeld voor mensen uit de juridische wereld. Onder de meer dan honderd gasten bevond zich ook de burgemeester van Hoorn, dr. Onno van Veldhuizen. Diverse gezaghebbende sprekers verzorgden de juridische beschouwingen. Als eerste voerde mr. E.J. van der Molen, president van de Rechtbank Alkmaar, het

> *Hoornse Taartarrest: Acteur Frederik de Groot in actie tijdens de jubileumviering in de Noorderkerk*

woord. Daarna kroop acteur Frederik de Groot in de huid van de Leuvense professor Grotius, die de dramatische gebeurtenissen van een eeuw geleden op indringende wijze verbeeldde. Ten slotte volgde een beschouwing van mr. B.E.P. Myjer (rechter bij het Europese Hof voor de Rechten van de Mens in Straatsburg en bijzonder hoogleraar Mensenrechten aan de Vrije Universiteit), die allerlei voorbeelden gaf over de toepassing van “voorwaardelijk opzet”. Onvoorziene eregast was de heer Louis Bongers, een zoon van het dienstmeisje dat de aanslag met de vergiftigde taart in 1910 ternauwernood overleefde. Hij vertelde dat zijn moeder vaak met haar kinderen over de aanslag sprak. Ook de avondherdenking, voor inwoners van Hoorn en andere belangstellenden, was uitstekend bezocht. De juridische beschouwing werd dit keer verzorgd door de Hoornse strafrechtadvocaat en docent aan de Vrije Universiteit dr. H.K. ter Brake. Hij bekeek de zaak vooral van de kant van de advocaten. Voor hen is “voorwaardelijk opzet” vaak een doorn in het oog, omdat verdachten via deze constructie een veel hogere straf kunnen krijgen. Vanuit het Westfries Archief blikken wij terug op een zeer geslaagde herdenking. Het taartversieren, de taartbakwedstrijd en de herdenking op 28 oktober trokken veel belangstelling van de - deels landelijke - media.

Van het Noord-Hollands Archief in Haarlem ontvingen we onschatbare informatie uit de aldaar beheerde archieven van de Arrondissementsrechtbank Alkmaar en het Gerechtshof Amsterdam. Het omvangrijke dossier met getuigenverklaringen; processen-verbaal van politie; verhoren van de verdachte; verslagen van de rechtszittingen; en nog veel meer bijzonderheden, was de basis voor uitgebreid onderzoek naar deze geruchtmakende zaak. Ook acteur Frederik de Groot raadpleegde het dossier om zich een beeld te vormen en zijn rol voor te bereiden. Een eeuw na het gruwelijke voorval kwam vanuit allerlei hoeken eindelijk de complete geschiedenis van de Hoornse Taartmoord boven water.

> *De QR-code die is ontwikkeld in verband met de feestelijkheden rond het 100-jarig bestaan van het Hoornse Taartarrest (foto Theo Kwakman)*

3.3 Lezingen

Medewerkers van het Westfries Archief verzorgden lezingen bij de historische vereniging de Suyder Cogge en de stichting Oud Obdam-Hensbroek, over respectievelijk het Westfries Archief en de geschiedenis van de kartografie. Voor de afdeling Aarts-woud-Hoogwoud van de Nederlandse Bond voor Plattelands-vrouwen "Vrouwen van Nu" werd een lezing over het Westfries landschap verzorgd. Bij afdeling Oostelijk West-Friesland van de Nederlandse Genealogische Vereniging ten slotte stond het gebruik van bronnen voor stamboomonderzoek centraal.

3.4 Rondleidingen

Het Westfries Archief ontving in het begin van het jaar een vertegenwoordiging uit de Hoornse gemeenteraad. Het was een levendige avond waarop heen en weer werd gevlogen in tijd en ruimte. Van het stadsrecht van Hoorn uit 1356 naar de digitale toekomst van onze archieven. Zo vertelde directeur Dirk Dekema over innovatie bij het Westfries Archief en over de gevolgen van digitalisering voor de informatiehuishouding van de overheid.

> Ambassadeurs van de Westfries Omringdijk in het Westfries Archief (vlnr: Ellen Klaus, Elvira Sweet, Luzette Wagenaar, Anneke van Dok-Van Weele, Ronald Giphart, Gerrit Zalm en Jan Blokhuisen)

Ook gaven we rondleidingen aan collega's van gemeenten, onder andere uit Drechterland en Hoorn. Het Westfries Archief hoopt hiermee de samenwerking en het wederzijdse begrip te versterken, zodat uiteindelijk de informatiezoekende burger zo goed mogelijk kan worden geholpen.

In de zomer ontving het Westfries Archief enkele bekende Nederlanders, die zich gaan inzetten om de Westfries Omringdijk te promoten: schrijver Ronald Giphart, directeur Gerrit Zalm van ABN AMRO en schaatser Jan Blokhuisen. Op vrijdag 15 juli werden zij officieel ambassadeur van het regiopromotieprogramma Westfries Omringdijk. Dit is een samenwerking van bedrijfsleven, de West-Friesse gemeenten, de provincie, het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Rabobank Hoorn-Midden Westfriesland en Cultuurcompagnie Noord-Holland. In een rode dubbeldekkerbus maakten zij, samen met gedeputeerde Elvira Sweet, kennis met een aantal "parels van de dijk". Zo deden zij de

> Gemeenteraadsleden van Hoorn geschaard rond de gerestaureerde Atlas van Blaeu

reconstructie van dwangburcht Nuwendoorn in Eenigenburg en theaterfestival Karavaan in Hoorn aan. Het gezelschap begon de dag in het Westfries Archief, want een bezoek aan een van de grootste “parels” mocht niet ontbreken: de grote manuscriptkaart van West-Friesland uit 1651-1654.

Het aantal rondleidingen aan particuliere organisaties uit de regio bleef in 2011 beperkt tot de Lionsclub Hoorn en de Probusclub Oosterbaljuwschap te Hoorn.

3.5 Tentoonstellingen

Ook dit jaar waren in het Westfries Archief een paar kleine tentoonstellingen te bezichtigen. Deze sloten aan bij de thema's van het HIP (zie paragraaf 3.7). In het voorjaar kreeg de Tweede Wereldoorlog aandacht met een expositie over neergestorte vliegtuigen en bombardementen in West-Friesland. In het kader van het Junius-jaar lieten we in de tentoonstellingsruimte werken van Junius zien en konden belangstellenden meer te weten komen over historische optochten. In het najaar en de winter was er een expositie over het Hoornse Taartarrest.

3.6 Zet je buurt op de kaart

Veel schoolgaande jongeren in Noord-Holland en West-Friesland komen van buiten de stad. Uit allerlei omliggende dorpen en steden springen de leerlingen doordeweeks op hun fiets om naar school te gaan. Slechts 10% van de leerlingen in een klas

> Leerlingen bekijken samen de in Hoorn geschoten films

> Grote aandacht en hilariteit

Publieksactiviteiten en educatie

komen ook uit de wijk waarin hun school staat, de rest komt van elders. Hierdoor kennen de leerlingen de buurt waarin hun school staat nauwelijks. In juni 2011 werkten leerlingen van het Copernicus College aan het CKV-project "zet je buurt op de kaart" (CKV = Culturele Kunstzinnige Vorming). Met dit project maakten leerlingen kennis met de buurt rondom hun school door een zelf-gefilmde mediacampagne. Het project was opgezet in samenwerking met Jet Dijkstra van de afdeling Filmeducatie van Cinema Oostereiland. De leerlingen konden kiezen uit drie invalshoeken: architectuur, natuur en bijzondere bewoners. Het Westfries Archief leverde ook een bijdrage aan dit project. Op 7 juni presenteerden de leerlingen de gefilmde reclamecampagnes in het Westfries Archief. Verder kwam het archief in de filmpjes veelvuldig voorbij als bijzonder architectonisch object.

3.7 Historisch Informatie Punt

Het Historisch Informatie Punt (HIP) is een samenwerking tussen verschillende erfgoedinstellingen: Westfries Archief, Vereniging Oud Hoorn, Westfries Museum en Bibliotheek Hoorn. Het fysieke punt van het HIP is te vinden in de Bibliotheek Hoorn. Bewoners van Hoorn kunnen hier terecht met vragen over de lokale geschiedenis. Met enige regelmaat heeft het HIP een nieuw thema. Er wordt dan een vitrine ingericht met relevante stukken en op twee beeldschermen kunnen bezoekers beeldmateriaal, zoals filmpjes en foto's, bekijken.

Een medewerkster van het Westfries Archief heeft verschillende keren de vitrine van het HIP ingericht en het beeldmateriaal verzorgd. Gelijktijdig met deze exposities besteedden we ook in de tentoonstellingsruimte in het archief aandacht aan de thema's van het HIP.

In mei 2011 heeft het HIP Hoorn vijf inwoners van Hoorn geïnterviewd over hun herinneringen aan de oorlogstijd. In het bijzonder over de vliegtuigen die overvlogen en soms neerstort-

ten, de droppings van voedsel en de verduistering. De opnamen vonden plaats in het archief. Na montage zijn de filmpjes op youtube geplaatst.

3.8 Publicaties

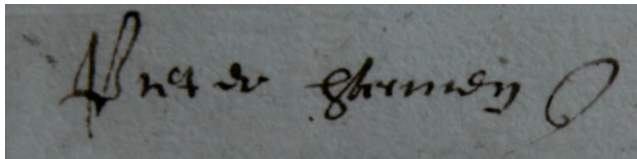
Het Westfries Archief is vertegenwoordigd in een projectgroep ter voorbereiding van een publicatie van de Vereniging Oud Hoorn over Hoorn in de negentiende eeuw.

Eigen artikelen verschenen in het jaarboek Steevast van de Vereniging Oud Enkhuizen en in het kwartaalblad van Oud Hoorn over respectievelijk:

- Pieter Harmensz uit Enkhuizen, de eigenaar van het in 2009

> Pieter Harmensz woonde vlak naast het stadhuis, aan de zuidzijde. Zijn huis zou een van de twee woningen moeten zijn die op de stadsplattegrond door Lucas Jansz Waghenaar links van het stadhuis zijn getekend (naast het getal 28).

> Handtekening van Pieter Harmensz (1598), de eerste eigenaar van het oudste aandeel ter wereld

ontdekte oudste aandeel ter wereld uit 1606;
- Het Hoornse Taartarrest uit 1911.

■ 3.9 Voorouderspreekuur

In 2011 werd maandelijks een voorouderspreekuur in het Westfries Archief georganiseerd. Bezoekers met vragen over de aanpak van genealogisch onderzoek en genealogen die zijn vastgelopen in hun onderzoek waren elke maand welkom. Vrijwilligers van de afdeling Oostelijk West-Friesland van de Nederlandse Genealogische Vereniging gaven voorlichting en tips over de aanpak van stamboomonderzoek. Net als vorig jaar werd ook dit jaar het voorouderspreekuur goed bezocht.

■ 3.10 Maatschappelijke stage

In 2011 hebben twee leerlingen middelbaar onderwijs hun maatschappelijke stage bij het Westfries Archief gelopen. Vanwege het zwangerschapsverlof van twee medewerkers is dit minder dan in 2010. Tijdens de maatschappelijke stage maken leerlingen kennis met vrijwilligerswerk en maken zij zich nuttig voor de maatschappij. De leerlingen hebben verschillende kleine klusjes gedaan, zoals het invoeren van een aantal kleine archiefjes in Mais-Flexis; archiefstukken ompakken in nieuwe dozen en omslagen; het verwijderen van nietjes uit de stukken; en het noteren van de standplaatsen van een archief.

> Anne van den Hof

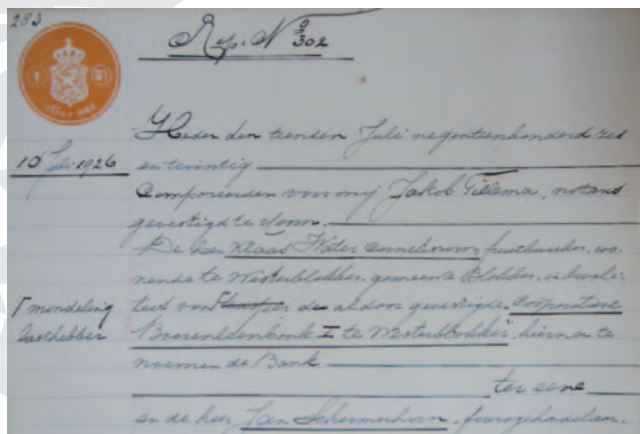

> Bas Hellingman

4.1 Overheidsarchieven

In het verslagjaar hebben we diverse gemeentelijke archieven opgenomen in de bewaarplaats. Tevens is er een aanvulling gekomen op het Notarieel Archief.

De inventarissen op deze archieven zijn ook nu weer gepubliceerd op het internet via www.archieven.nl. Deze toegangen zijn via onze eigen website te raadplegen.

> Detail van een akte uit de aanvulling op het notarieel archief over de periode 1926-1935

4.2 Particuliere archieven

Ook dit jaar hebben diverse particulieren en instellingen archieven in bewaring gegeven of geschonken. Hierna volgen een paar hoogtepunten.

In 2008 werd het archief van de hervormde gemeente Opperdoes in bewaring gegeven. Dat betekende dat de archieven van alle hervormde gemeenten in ons werkgebied door het Westfries Archief worden beheerd. In dit verslagjaar zorgde Opperdoes voor een nieuwe mijlpaal. Wij namen de archieven van de

Gereformeerde Kerk van Opperdoes in bewaring en dit betekent dat nu ook de archieven van alle(!) Gereformeerde Kerken in West-Friesland verantwoord in onze kluis zijn opgeborgen.

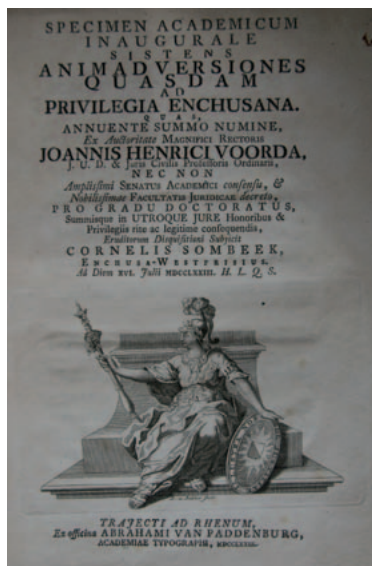
Soms komen aanwinsten uit een onverwachte hoek. Het Regionaal Archief Alkmaar droeg vier registers uit de jaren 1597-c.1681 van de hervormde gemeente Ursem aan ons over. Dit oudste deel van het kerkarchief was aangetroffen in het archief van de hervormde gemeente Barsingerhorn!

Een particulier schonk ons een flink aantal archiefstukken, met name uit de jaren dertig van de vorige eeuw, betreffende de N.V. Hoornsche Stoombootrederij v/h Firma Horjus & Co. Deze stukken werpen licht op het einde van deze onderneming.

Verschillende instellingen die werden opgeheven, besloten hun archief bij ons onder te brengen, zoals het Andijker Mannenkoor (1963-2010) en de Stichting Kunstutleen 'De Twee Wezen' te Enkhuizen (1990-2010). Maar ook besturen van nog bestaande en florerende verenigingen wisten ons te vinden en dat gold ook voor particulieren. Zo schonk de heer Piet Roele te Hoorn ons zijn collectie stukken betreffende een aantal festiviteiten in de Wogmeer. En van de RK Basisschool 'De Uilenburcht' te Grootebroek, met haar voorgangers de Jozefschool (jongens) en Mariaschool (meisjes), kregen we archief in bewaring.

4.3 Bibliotheek

Op lokaal-historisch gebied verzamelden we onderzoeksresultaten over onder andere agrarische geschiedenis, bouwhistorie van boerenstolpen en over de ontwikkeling van het onderwijs in Hoorn. De reeks jaarboeken van historische verenigingen werd verrijkt met het eerste jaarboek van de nieuwe 'Historische Kring Berckhout Bobel Dyck'. Dankzij bezoekers en relaties voegen wij soms waardevolle publicaties aan onze collectie toe. In het Westfries Archief dienen deze aanwinsten uiteraard meteen een veel groter publiek.

> Titelpagina van de oudste aanwinst in 2011 van de bibliotheek

4.4 Beeld en geluid

Zoals reeds in het vorige jaarverslag aangekondigd, gaf de bekende Hoornse fotograaf Klaas Laan in 2011 zijn fotoarchief in bewaring aan het Westfries Archief. De collectie begint in de jaren 1970 en loopt door tot begin deze eeuw. Talloze foto's van Klaas Laan verschenen in kranten en andere publicaties. Zijn archief geeft een prachtig tijdsbeeld van de laatste veertig jaar.

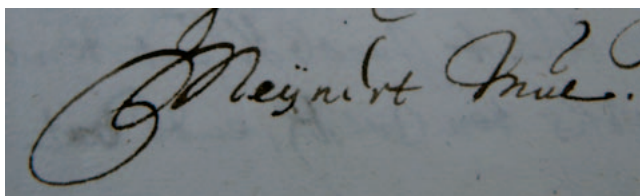
> Foto uit de in 2011 verworven fotocollectie van fotograaf Klaas Laan. Burgemeester Piet Commandeur van Wognum spreekt prinses Beatrix toe (1973).

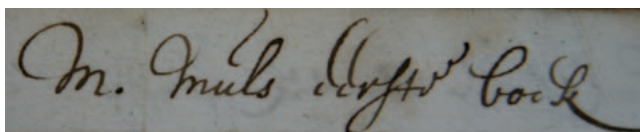
4.5 Overige collecties: Collectie Handschriften

Uit handen van R.M.A. de Jong te Oisterwijk konden we een prachtige aanwinst aan onze collectie toevoegen. Het gaat om een ingebonden manuscript getiteld: "M. Muls Enchuizer Aantekeningen, zedert den Jare 1672". Het zou om de originele aantekeningen uit 1672-1673 gaan waarop kroniekschrijver Sebastiaan Centen in 1747 zijn vervolg op de kroniek van Enkhuizen van Gerard Brandt baseerde.

We hebben het handschrift in het boek vergeleken met de handtekening van Meinert Mul op een akte in het Oud-notarieel archief van Enkhuizen, band 1124 (21 januari 1673).

> Handtekening van Meinert Mul afkomstig uit het notarieel archief

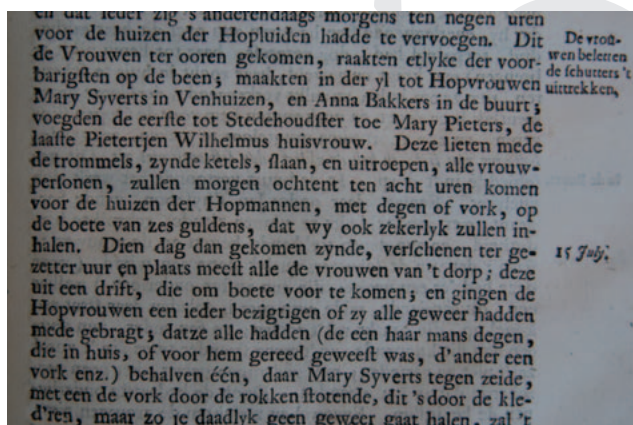

> Signatuur van Meinert Mul zoals die voorkomt in zijn Aantekeningen over Enkhuizen

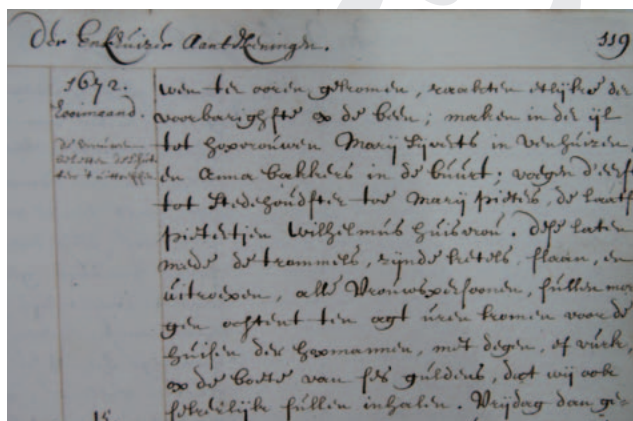
De overeenkomsten zijn groot; beide handschriften zijn vrijwel zeker van dezelfde persoon. De "aantekeningen" zijn dus naar alle waarschijnlijkheid inderdaad van de hand van Meinert Mul zelf.

Uit tekstvergelijking is verder gebleken dat Sebastiaan Centen de tekst van Mul vrijwel woordelijk heeft overgenomen. Als

voorbeeld staat hieronder een passage over het rampjaar 1672. Het betreft een oproer van vrouwen uit Venhuizen, omdat hun mannen zijn opgeroepen om aan boord te gaan van een schip bij Oosterleek. Daarmee zullen zij naar Den Helder gaan om deel te nemen aan de oorlogshandelingen.

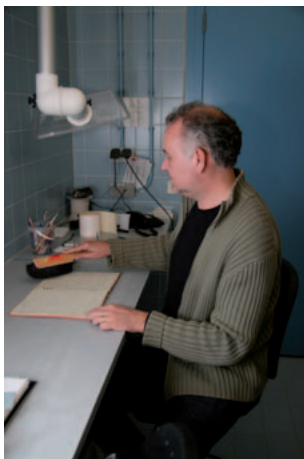

> Stukje gedrukte tekst uit de kroniek van Enkhuizen door Sebastiaan Centen

> Corresponderende tekst uit de Aantekeningen van Mul

Materieel beheer 05

> Rob van Diepen, in 2011 benoemd tot all-round-medewerker van het Westfries Archief, is hier bezig met het schoonmaken van archiefstukken

De overgedragen overheidsarchieven zijn ook in 2011, voor zover daar afspraken over gemaakt waren, bij de firma Isotron in Ede tegen mogelijk aanwezige schimmel gegammatraald en daarna in ons depot geplaatst.

De particuliere aanwinsten zijn na binnenkomst allemaal schoongemaakt en omgepakt en voor het overgrote deel ook eerst naar Ede geweest om schimmelsporen te doden, alvorens ze in het depot geplaatst zijn.

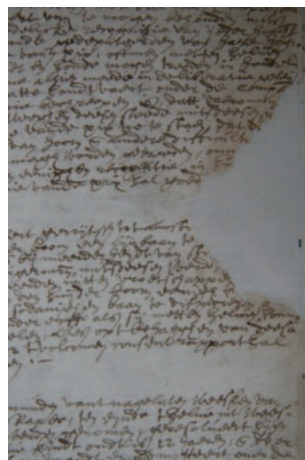
Met de hulp van een stagiair is een begin gemaakt met het herordenen en hernummeren van de collectie jaarverslagen. Van de collectie dorpskranten en -bladen, afgelopen jaar zeer frequent geraadpleegd, is nu ongeveer 42 meter ingebonden. Een deel van de aanwinsten moest met gammadoorstraling worden gevrijwaard van levende schimmelsporen.

Sinds jaren had het Westfries Archief het archief van de GGD in beheer (opslag). Om te bezuinigen en vanwege verhuizing van de dienst heeft de GGD besloten het archief elders in bewaring te geven.

Ongeveer de helft van de archieven die het Regionaal Archief Alkmaar bij ons in tijdelijke opslag had staan, zijn teruggegaan naar de eigenaar.

In 2011 zijn voornamelijk bescheiden uit het stadsarchief van Medemblik gerestaureerd. Tot de stukken die voor het eerst sinds lange tijd weer beschikbaar zijn voor historisch onderzoek behoren resoluties van het stadsbestuur uit de zeventiende eeuw. Ook is er een aantal belangrijke belastingregisters uit de jaren 1620-1650 opgeknapt. Daarin zijn overzichten te vinden van de bevolking van Medemblik en omliggende dorpen, maar bijvoorbeeld ook van de eilanden Terschelling en Vlieland.

Om ruimte te besparen en boeken beter te beschermen, verpakten we een aantal meters boeken in standaardarchiefdozen. Dit leverde een ruimtewinst tot 50% per meter plankruimte op. Kwetsbare katernen van breekbaar negentiende-eeuws papier of zeldzame zeventiende-eeuwse uitgaven staken we in kartonnen omslagen om ze beter te beschermen.

> Resultaat van "aanvezelen", een restauratietechniek voor papier. Het boek uit het Oud Archief Medemblik is in 2011 gerestaureerd.

▲ Gerestaureerde band uit het Oud Archief Medemblik

6.1 Inventarisatie

overheidsarchieven

Via www.archieven.nl publiceren we op onze website de inventarissen en andere toegangen op de collecties. De gepresenteerde gegevens zijn zoveel mogelijk bijgewerkt. Hierdoor kunnen onderzoekers hun bezoek aan het Westfries Archief goed voorbereiden. Van het Westfries Archief staan inmiddels 2.000 toegangen online. Deze bestaan uit archieftoegangen, collecties vergunningen, collecties bouwdoossiers, collectie persoonsnamen, bibliotheek en collectie beeld en geluid.

Alle op het internet gepubliceerde archieven zijn in het laatste kwart van het jaar ingedeeld op een categorie. Dit is vergelijkbaar met een systematische indeling. Een bezoeker kan nu met een filter op categorie zoeken naar dezelfde soort archieven, bijvoorbeeld alle archieven die over onderwijs gaan.

De laatste oude dorps- en gemeentearchieven, die nog niet geïntariseerd waren, zijn in de loop van dit verslagjaar toegankelijk gemaakt: Berkhout en Ursem.

In het verslagjaar hebben we veel tijd gestoken in het converteren naar Mais-Flexis van toegangen die reeds in een ander maar inmiddels onbruikbaar format beschikbaar waren. Vooral bouwdoossiers hebben de aandacht gekregen. Hierdoor kunnen belangstellenden de aanvraaggegevens nu online opzoeken. Maar ook bijvoorbeeld de inventaris van het archief van het gemeentebestuur Hoorn 1950-1978 is omgezet.

Een bijzondere collectie, namelijk de verzameling handschriften, is in dit jaar ook na conversie in onze database Mais-Flexis toegankelijk gemaakt. Daarbij zijn alle oude beschrijvingen gecontroleerd en de stukken, indien nodig, opnieuw verpakt in de juiste maat doos. Dit project was de laatste grote klus die onze collega Pim Brieffies voor zijn pensionering heeft gedaan. Begin 2012 is de toegang gepubliceerd op internet.

Ook zijn we voortgegaan met het invoeren van bouw- en hinderwetvergunningen van reeds geïntariseerde gemeentearchieven, o.a. van Zwaag, Opmeer en Obdam.

In 2011 is werkstudent Arjan Blom bij ons aangenomen om een aantal archiefbestanden bouwvergunningen en hinderwetvergunningen te beschrijven, om te nummeren en fysiek te verzorgen. Hij heeft oude bouwvergunningen per vergunning beschreven van onder andere Twisk, Abbekerk en Blokker. Het grote bestand bouwvergunningen Enkhuizen heeft hij omgenummerd.

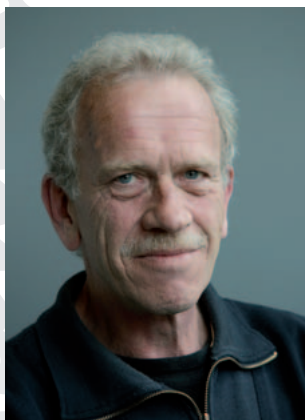

> Onze vaste vakantiehulp, de student geschiedenis Arjan Blom

Daarnaast heeft hij de aanvullingen van het notarieel archief, periode 1926-1935, in onze inventarissen beschreven en genummerd, aan de hand van de door het Noord-Hollands archief bijgeleverde inventaris. De akten van West-Friese notarissen bleken al direct zeer populair voor allerlei onderzoek, van stamboom tot transport van boerderijen. De stukken zijn (nog) niet digitaal beschikbaar, maar op de studiezaal kunnen belangstellenden de originele akten aanvragen en inzien. De testamenten uit die periode zijn niet te raadplegen. Deze zijn vanwege privacy ach-

tergebleven bij de notariële bewaarplaats. Dit betekent dat we de testamenten pas veel later aan de bestaande inventarisnummers zullen toevoegen.

Vrijwilliger John Bakker heeft de inventaris van het archief van de gemeente Andijk 1817-1925 in de database ingevoerd. Deze was bij de eerste conversieronde van de toegangen in 2005 per abuis overgeslagen. De bezoekers kunnen de stukken hieruit digitaal aanvragen. Daarnaast heeft hij ook oude bouwvergunningen ingevoerd, onder andere van de gemeente Opmeer (1919-1959).

> Onze vrijwilliger John Bakker

particuliere archieven

Vrijwilliger Piet Boon heeft heel wat aanvullingen op particuliere archieven in bestaande plaatsingslijsten verwerkt. Daarnaast stelde hij een aantal nieuwe lijsten samen: onder andere Hervormde gemeente Lutjebroek; Stichting ter bevordering van het creatief gebruik van het Westfries dialect; Katholiek Vrouwen Gilde afdeling Obdam; expeditiebedrijf 'de Pelikaan'; en Stichting Interconfessioneel Voortgezet Onderwijs te Stede Broec.

6.2 Nader toegankelijk maken/ digitalisering

Doop-, Trouw- en Begraafboeken

De vrijwilligersgroep van het Westfries Archief heeft zich in 2011 uitgebreid tot 37 personen. Een groot deel van deze

> Archiefdoos uit de aanvulling op het notarieel archief over de periode 1926-1935

Toegankelijk maken

groep werkt aan het nader toegankelijk maken van de genealogische bronnen van vóór 1812, de Doop-, Trouwen en Begraafboeken (DTB). Dit gebeurt in samenwerking met de afdeling Oostelijk West-Friesland van de Nederlandse Genealogische Vereniging. Maandelijks kwam deze DTB-groep bijeen in de multifunctionele ruimte van het archief. Tijdens deze bijeenkomsten werden allerlei leesproblemen opgelost en vragen beantwoord.

In 2011 hebben de vrijwilligers ruim 52.000 gebeurtenissen ingevoerd; hierdoor komt het totaal op ruim 250.000 gebeurtenissen. In 2011 is een begin gemaakt met het plaatsen van deze gegevens op internet. Op dit moment staan de gegevens van ruim 300.000 personen op internet. Het gaat om gegevens uit de DTB-boeken van Hoorn, Enkhuizen en Medemblik; het betreft voornamelijk dopen en huwelijksafkondigingen. In 2012 zal dit aantal verder groeien en zullen ook gegevens uit andere plaatsen op internet verschijnen.

> Zoeken naar personen

Westfries Archief

U bent hier: westfriesarchief.nl > zoeken > zoeken naar personen > resultaten

5.000 zoekresultaten

Regio: 1	Voornaam	Patroniem	Achternaam	Jaar	Rol
1	Jan	Hendrick	Beker	1728	Brudegom
2	Jans	Beker		1728	Bruid
3	Jan	Petersz	Kramer	1728	Brudegom
4	Jans	Jacobs		1728	Bruid
5	Jan	Petersz	Langeveld	1728	Brudegom
6	Jans	Hermans	Verbeek	1728	Bruid
7	Peter	Jansz		1728	Brudegom
8	Jans	Reijers		1728	Bruid
9	Teunis		Schuij	1728	Brudegom
10	Jans		Groenewoudt	1728	Bruid
11	Haas	Gijbersz		1728	Brudegom

Notarieel

Een medewerker werkte aan het digitaal toegankelijk maken van de oude notariële archieven van vóór 1812. In 2011 indiceerde hij de boeken van notarissen van Avenhorn en Oudendijk.

De database telt zo'n 275.000 persoons- en geografische namen en is beschikbaar op de computers op de studiezaal.

Andere bronnen

Een aantal vrijwilligers is in 2010 gestart met het digitaal toegankelijk maken van gegevens uit de Burgerlijke Stand. Dit zijn genealogische bronnen vanaf 1812. In 2011 is hier verder aan gewerkt. In totaal zijn er bijna 7000 gebeurtenissen uit de Burgerlijke Stand ingevoerd.

6.3 Bibliotheek

In 2011 is het overgrote deel van de catalogus opgenomen in Mais-Flexis en op de website gepubliceerd. Behalve de meeste aanwinsten is ook een deel van de ingebonden tijdschriften in de catalogus beschreven en tot op artikelniveau ontsloten. Wij streven ernaar de toegankelijkheid van en de zoekmogelijkheden in de bibliotheekcatalogus op internet te verbeteren. Suggesties van bezoekers in de Kwaliteitsmonitor bieden daarvoor goede aanknopingspunten. Daarnaast is in samenwerking met het Regionaal Archief Alkmaar en het Westfries Genootschap weer de 'Bibliografie van West-Friesland' gepubliceerd.

> Deels ingebonden en deels losse dorpsbladen, uitgesteld in de binderij

6.4 Beeld en geluid

In 2011 werkten twee vrijwilligers in totaal drie dagdelen per week aan de collectie. Tevens publiceerden we enkele duizenden nieuwe afbeeldingen op internet. Het voor historische verenigingen gemaakte datamodel voor de beschrijving van fotocollecties volgens het stramien van het Westfries Archief is nu bij vier historische verenigingen in gebruik. Dit aantal breidt zich langzaam uit. Ontsluiting van fotocollecties is bij uitstek een onderwerp waar samenwerking voor de hand ligt. Het Westfries Archief zal de historische verenigingen hier de komende jaren op blijven attenderen.

Verder liep een stagiair van de Archiefschool een stage van 20 weken bij het Westfries Archief. Tijdens deze stage maakte hij een begin met het inventariseren van het foto-archief van het Noord-Hollands Dagblad.

> Onze vrijwilligers Astrid Rood en Sietse Postma

De archiefinspectie heeft een ongebruikelijk maar zeer positief en vruchtbaar jaar achter de rug. Weliswaar zijn er geen traditionele inspecties gehouden, maar wel zijn we vaker bij de gemeenten langs geweest en hebben we veel nieuwe projecten en trajecten opgepakt of ondersteund. Dit jaar heeft voor de inspectie in het teken gestaan van het opzoeken en versterken van de samenwerking; intern bij het Westfries Archief, in de regio, en ook landelijk.

Veranderende rol gemeentelijke archiefinspectie

Met de provinciale archiefinspectie is periodiek overleg. Dit omdat de rol en positie van het gemeentelijk toezicht verandert. Hierbij is tevens de voortgang van recente archiefinspecties onderwerp van gesprek. Door de veranderende rol krijgt de gemeentelijke archiefinspectie ook nieuwe taken die betrekking hebben op de archiefruimtes en archiefbewaarplaatsen.

> Actieve kennisdeling tussen de provinciale archiefinspectie en de gemeentelijke archiefinspectie (vlnr: Annemieke Adema, Marianne Loef en Rinus van der Star)

Meters vrijmaken in de archiefruimte

Vanuit de gemeenten komt vaak het initiatief voor bepaalde trajecten. Zo gaf bijvoorbeeld de gemeente Drechterland aan dat de bewaartermijn van bepaalde cliëntendossiers verkort kon worden,

als de gemeentearchivaris hiermee instemde. De medewerkers van Drechterland en de archiefinspectie hebben de voorbereidingen hiervoor getroffen en de procedure hiervoor opgesteld. Voor Drechterland betekende dit een groot aantal meters die vrij kwamen in de archiefruimte. Deze kennis is vervolgens regiobreed gedeeld; op dit moment zijn de gemeenten Hoorn en Medemblik hiermee aan de slag gegaan en ze hebben positieve resultaten behaald.

“Controle is goed, maar vertrouwen is beter”

Met deze visie in het achterhoofd hebben we dit jaar zogenoemde contactbezoeken opgezet. Dit houdt in dat de archiefinspectie op regelmatige basis bij de gemeenten langs gaat om lopende zaken te bespreken. Het voordeel is dat problemen snel op tafel komen en er samen naar een oplossing gezocht kan worden. Ook weet de archiefinspectie dan wat er in de regio speelt, waardoor er meer samengewerkt en kennis gedeeld kan worden.

Tijdens de bezoeken en via andere media was de inspectie betrokken bij of informeerde/adviseerde over uiteenlopende onderwerpen zoals:

- overbrenging en openbaarheid van archieven;
- overbrenging archiefbescheiden vertrouwenscommissie burgemeestersbenoeming;
- schouw van archiefruimten;
- voorkoming van risico's door schimmels;
- selectie;
- vaststellen van metadata in verband met migratie van vergunningen;
- digitalisering en vervanging.

Werkgroep Vervanging

Tijdens de contactbezoeken was de rode draad de digitalisering en de mogelijke vervanging van papieren documenten door digitale documenten. Archiefwettelijk zit hier een aantal haken en

ogen aan, waardoor dit proces lastiger is dan dat het op het eerste gezicht lijkt. In samenwerking met Op/Maat is in juni een workshop georganiseerd over digitalisering en vervanging. Het resultaat van de workshop is dat er nu een werkgroep vervanging is die een handboek opstelt. Elke gemeente en de Regionale Milieudienst is vertegenwoordigd in deze werkgroep. De archiefinspectie heeft hierin de faciliterende en coördinerende rol op zich genomen.

Er is hard gewerkt aan de verdere professionalisering van de archiefinspectie. In het jaarverslag van 2010 beschreven we het INK model. Dit jaar stelde de werkgroep Kwaliteitsmodel van de Branchevereniging Archiefinstellingen Nederland (BRAIN) een kwaliteitsmodel voor de archiefinspectie op; de inspectie van het Westfries Archief was hierbij betrokken. Op 28 november 2011 is dit model ge-

presenteerd op de kwaliteitsdag van BRAIN. Het kwaliteitsmodel is te beschrijven als een kapstok met daarin verschillende stappen van een inspectie. De bedoeling is dat deze stappen samen met de geïnspecteerde partij doorlopen gaan worden. Waar in het verleden inspecties door het Westfries Archief werden geëvalueerd, gaan we dit in de toekomst samen met de geïnspecteerde doen. Ook heeft de werkgroep een manifest voor archiefinspecteurs opgesteld, waaraan wij ons hebben gecommitteerd. Het manifest is als filmpje terug te vinden op you-tube.

Door gemeentelijke fusies blijft het aanbod van over te brengen archieven onverminderd hoog. Nagenoeg alle gemeenten leveren aanzienlijke inspanningen in de bewerking en overbrenging van archieven. Hierdoor verwachten de fusiegemeenten Drechteland en Medemblik dat zij bestaande overschrijding van wettelijke termijnen van bewerking en overbrenging van archieven naar het Westfries Archief binnen afzienbare termijn kunnen inlopen.

Het Westfries Archief is in adviserende en toetsende zin als toekomstig beheerder betrokken bij de bewerking van circa 30 archieven. Dit betreft met name secretarieearchieven en bouw- en milieuvergunningen van (voormalige) gemeenten uit de periode ca. 1925-2005.

Om het proces van bewerking en overbrenging te verduidelijken hebben we de Checklist 'stappen naar overbrenging archieven naar archiefbewaarplaats van het Westfries Archief' vervaardigd. Hierdoor is duidelijk wie, vanuit welke rol in het proces, de benodigde activiteiten onderneemt.

Voor een twintigtal archieven is de wettelijke overbrenging van archieven dit jaar formeel afgehandeld door het schriftelijk vastleggen in een Verklaring van Overbrenging.

De archiefdienst 50 jaar geleden, een greep uit het jaarverslag van 1960

De Hoornse archivaris Mulder, tevens conservator van het Westfries Museum, maakt zich grote zorgen over de te zwaar belaste vloeren in het oude stadhuis aan de Nieuwstraat. Het kaartmateriaal is wegens gebrek aan ruimte in het Museum opgeslagen, de boekerij voor een deel in een hok boven de secretarie. Op de gang, op de vergruizelde tegelvloer, staan doorzakkende stellingen met de Hoornse couranten. In de beide werkkamertjes, in het stof van papieren van bovenliggende zolders en van steenpoeder van de gang, werken in de winter vijf mensen voor zover de winddichtheid van de ramen dit toelaat. Voor bezoekers (9 in 1949, oplopend tot 23 in 1960) wordt zo goed als het gaat een plaatsje ingeruimd. Afgelopen jaar was er eindelijk weer gelegenheid om, naast de jaarlijkse controle op houtworm en zilvervisjes, het oud-archief van stof te ontdoen. Het schoonhouden van de werkvertrekken is noodzakelijk geworden, een taak die maar ten dele door de bode-conciërge kan worden vervuld. Bij een onverhoopte ramp zullen de archieven niet kunnen worden gered, bij een brand zal de boekerij waarschijnlijk geheel verloren gaan.

> In een niet meer in gebruik zijnde kamer van het oude gemeentehuis liggen losse archiefstukken

> Archiefstukken op de zolder van het oude gemeentehuis, net als de overige foto's

> Zolder van het oude gemeentehuis aan de Nieuwstraat

Vrienden van het Westfries archief

De stichting is opgericht in december 2004. Het doel volgens de statuten: de stimulering en ondersteuning van het werk van het Westfries Archief te Hoorn, ten behoeve van het historisch onderzoek in West- Friesland en al hetgeen daarmee verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de meest ruime zin des woords.

Het aantal donateurs bleef in 2011 stabiel rond de 190.

bestuur

Het bestuur bestaat uit 5 leden. Bij de samenstelling van het bestuur wordt gelet op regionale spreiding, maar vooral ook op een goede balans tussen bestuurlijke ervaring en betrokkenheid bij het cultuur-historische veld. De bestuurlijke samenstelling is in 2011 niet veranderd:

- K.R. Ho Ten Soeng (voorzitter);
- P.J. de Vries (vice-voorzitter);
- C. Koenjer (secretaris);
- P.C. Sachs (penningmeester);
- J.A.M. Bakker.

activiteiten

De Vrienden gaven twee nieuwsbrieven uit. Terugkerend onderwerp sinds 2010 is het project "Westfriesse vrouwen in de twintigste eeuw". Het doel van dit project is tweeledig:

- een publicatie over vrouwengeschiedenis in oostelijk West-Friesland;
- verzamelen van informatie door interviews (mondelinge geschiedenis).

Hiervoor is een enthousiaste deelnemersgroep aan de slag gegaan. Leidraad voor het onderzoek zijn door de redactie geschreven synopsissen over onderwerpen als onderwijs, gezin, werk en gezondheidszorg. De door het bestuur ingestelde projectgroep heeft een planning opgesteld en streeft naar afronding in 2013.

▲ De projectgroep Vrouwengeschiedenis West-Friesland in actie

> Trudy Schouwe tekent de auteursovereenkomst in het kader van het project Vrouwengeschiedenis West-Friesland

Feiten en cijfers

09

Personeel

	<i>per 31-12-2011</i>	<i>per 31-12-2010</i>
ambtelijke formatie	9,5	9,5
gedetacheerde medewerkers	2,8	2,8
vrijwilligers	37	25

Beheer

	<i>per 31-12-2011</i>	<i>per 31-12-2010</i>
aantal archieven	2019	1966
aantal meters in beheer ¹	5.100	4.900
aantal titels in bibliotheek	26.500	26.050
aantal afbeeldingen	160.000	160.000
aantal gedigitaliseerde stukken	2.500.000	2.500.000

Publieksbereik

	<i>2011</i>	<i>2010</i>
bezoek studiezaal	3.775	3.648
schriftelijke verzoeken om informatie	300	300

raadpleging websites²

www.westfriesarchief.nl

bezoeken	42.500	36.000
unieke bezoekers	22.500	22.000
pageviews	263.000	125.000

www.archieven.nl

zoekacties op toegangen WFA	800.000	62.500
pageviews toegangen WFA	1.800.000	200.000

	<i>aantal 2011</i>	<i>aantal 2010</i>
rondleidingen	5	5
cursussen	-	2
lezingen	4	5

¹Exclusief bibliotheek, collectie stilstaand beeld en opslag voor derden.

²De toegangen op de archieven en collecties van het Westfries Archief zijn gepubliceerd op de landelijke website www.archieven.nl. Bezoekers van de eigen website worden voor het doorzoeken van de toegangen doorgeleid naar www.archieven.nl. Hierdoor zal er een zekere dubbeling optreden in het bezoek van beide websites. Deze is echter niet nader te specificeren.

Westfries Archief

Postbus 603

1620 AR Hoorn

www.westfriesarchief.nl

info@westfriesarchief.nl

Blauwe Berg 5c

1625 NT Hoorn

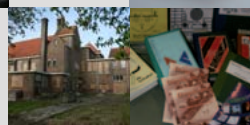
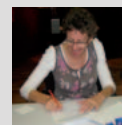
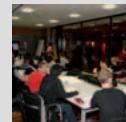
T: 0229-282500

F: 0229-282539

Colofon

Vormgeving & Druk: Studio Brouwer, Zeeman Reclamegroep

© Westfries Archief 2012

12-06-1844 >> 04-07-1606 >> 29-11-1978 >> 22-05-1947 >> 07-08-1969 >> 10-01-1897 >> 16-05-1693 >> 12-11-1910 >>
-1405 >> 12-06-1825 >> 04-07-1606 >> 29-11-1978 >> 19-03-1947 >> 07-08-1969 >> 07-01-1897 >> 16-05-1693 >> 03-11-
1910 >> 23-12-1405 >> 12-06-1827 >> 04-07-1606 >> 29-11-1978 >> 16-03-1947 >> 09-08-1969 >> 07-01-1897 >> 16-05-